

Malpraktis Konulu Lisansüstü Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Gökçe ŞAHİN

¹Hemşirelik Yüksek Lisans / Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul Arel Üniversitesi, Türkiye

(gkcsahin.54@gmail.com) Başlıca yazarın mail adresi

Özet– Sağlık çalışanları hastalara karşı gerçekleştirmiş oldukları tedavi ve uygulamaları meslek etik ilkeleri çerçevesinde sağlamakla mükelleftir. Bu etik ilkelerin başında yarar sağlama ve zarar vermeme ilkeleri gelmektedir. Sağlık çalışanları olarak doktor ve hemşireler gün içerisinde birçok hastayla temasa geçip birçok tedavi ve uygulamada bulunmaktadır. Bu tedavi ve uygulamalar sırasında dikkatsizlik, tedbirsizlik ve yetersizlikten dolayı bazı hatalar gerçekleşebilmektedir. Yapılan bu hatalar tıbbi hata veya malpraktis olarak ifade edilmektedir. Malpraktis temel etik ilkelerin bilerek ya da bilmeyerek ihmal edilmesi şeklinde de tanımlanabilir. Her ne kadar malpraktis ve ya tıbbi hata, yeni bir kavram olarak son yıllarda gündeme gelse de gelişmiş ülkelerde uzun yıllardır tartışılan bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kapsamda çalışmamızda Türkiyede yapılmış olan lisansüstü tezler yöktez veri tabanında malpraktis anahtar kelimesiyle filtrelenerek incelenmiş ve bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmamızın bulgularında Türkiye de yapılan malpraktis konulu lisans üstü çalışmaların belirli bir olgunluk seviyesine ulaşmadığı tespit edilmiştir. Bu kapsamda kamu ve özel sağlık sektörü temsilcilerine, sağlık çalışanlarına ve akademisyenlere önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler – Malpraktis, Tıbbi Hata, Bibliyometrik Analiz, Etik İlke, Sağlık Çalışanı

I. GİRİŞ

Gelişen dünyamızda kitle iletişim araçlarının ortaya çıkması ve geliştirilmesiyle insanlar birçok konuda kolaylıkla bilgi sahibi olabilmektedir. İnsanların yazılı ve görsel basından edindikleri bilgiler sayesinde ülkemizde ve dünyamızda gerçekleşen sağlık hizmeti alanında yapılmış hatalı ve yanlış uygulamalardan haberdar olmaları, sağlık hizmeti veren sağlık çalışanlarının görevlerini ne ölçüde doğru ve hatasız yaptıkları konusunu daha sorgular hale getirmiştir. Malpraktis veya tıbbi hata kavramı da yalnızca sağlık çalışanları tarafından bilinen bir kavram olmaktan çıkmış ve tüm insanlar tarafından bilinen ve sorgulanan bir kavram haline gelmiştir. Bu kavramın tüm insanlar tarafından bilinen ve sorgulanan bir kavram olmasını gösteren en önemli belirteç disiplinler arası yapılan akademik yayınlar ve lisans üstü tezlerdir. Buradan yola çıkarak “YÖK Tez Merkezi” veri tabanında bulunan malpraktis temalı lisansüstü çalışmaların bibliyometrik analizi gerçekleştirilmiştir.

II. MATERYAL VE YÖNTEM

Bu çalışma nitel araştırma yöntemlerinden olan bibliyometrik analiz yöntemi kullanılarak yapılmıştır [1]. Bibliyometrik analiz doküman taraması yapılarak gerçekleştirilen araştırmalardır [2]. Bibliyometrik analizler çalışılan konu ile ilgili bizlere istatistiksel ve matematiksel açıdan bilgi vererek, ilgili konuyla alakalı bilimsel bir çerçeve oluşturur.[3] Bibliyometrik analizler, araştırmacının belirlediği konu ile alakalı olarak ve yine araştırmacının belirlediği zaman aralığındaki tüm bilimsel çalışmaları ortaya koymasından dolayı son derece önemlidir. Tüm bilimsel çalışmaları ortaya koyuyor olması çalışılan konuya bütüncül olarak bakılmasını sağlayarak, daha sonra bu alanda çalışacak olan araştırmacılara yol gösterici olacaktır [4].

Bu çalışmada , "YÖK Tez Merkezi" veri tabanında yayınlanmış olan “Malpraktis” alanında yazılmış olan tüm lisansüstü tezlerin bibliyometrik analizi çıkartılmıştır. Araştırmamızın kısıtlılığı sadece

“YÖK Tez Merkezi” veri tabanında yayınlanmış başlığında “Malpraktis” kavramı geçen tezlerden oluşmasıdır. İncelenen tez çalışmalarında bibliyometrik analizin yapılabilmesi için tez künyelerinde bulunan “yayımladıkları yıl”, “çalışmanın yapıldığı anabilim dalı”, “çalışmanın gerçekleştiği üniversite”, “çalışmanın gerçekleştirildiği lisansüstü seviyesi” parametreleri dikkate alınmıştır. Bu amaçla 32 lisansüstü tez incelenmiştir. Araştırmada bu alanda 2005 yılında yapılmış ilk lisansüstü tezdən 2023 yılı Şubat ayına kadar yapılmış tüm lisansüstü tezler ele alınmıştır. Yapılan taramalarda “Malpraktis” konulu 32 lisans üstü tezin 29 unun yüksek lisans tezi ve 3 ünün de doktora tezi olduğu sonucuna varılmıştır.

III. BULGULAR

Araştırmanın bulgularında YÖK Tez Merkezi veri tabanında yer alan malpraktis konulu lisansüstü tezlerin dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir. Konuyla alakalı 32 lisansüstü tez bulunmuştur. Bu tezlerin 29 u yüksek lisans tezi ve 3 ü doktora tezi olarak görülmüştür.

Tablo 1. Tez Türü

Yüksek lisans	29
Doktora	3

Yüksek lisans çalışmalarının yapıldığı üniversiteler incelendiğinde 3 adet Beykent Üniversitesi, 3 adet İstanbul Üniversitesi, 2’şer adet Ankara, Çankaya, Çukurova, İstanbul Medeniyet, Kto Karatay ve Süleyman Demirel Üniversitelerinde, 1’er adet Ankara Yıldırım Beyazıt, Atılım, Biruni, Dokuz Eylül, Gaziantep, İnönü, İstanbul Yeni Yüzyıl, Manisa Celal Bayar, Mersin, Ordu ve Selçuk Üniversitelerinde hazırlandığı görülmüştür.

Tablo 2. Yüksek Lisans Çalışmalarının Yapıldığı Üniversiteler

Ankara Üniversitesi	2
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi	1
Atılım Üniversitesi	1
Beykent Üniversitesi	3
Biruni Üniversitesi	1
Çankaya Üniversitesi	2
Çukurova Üniversitesi	2
Dokuz Eylül Üniversitesi	1
Gaziantep Üniversitesi	1
İnönü Üniversitesi	1
İstanbul Medeniyet Üniversitesi	2

İstanbul Üniversitesi	3
İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi	1
Kto Karatay Üniversitesi	2
Manisa Celal Bayar Üniversitesi	1
Mersin Üniversitesi	1
Ordu Üniversitesi	1
Selçuk Üniversitesi	1
Süleyman Demirel Üniversitesi	2

Yüksek lisans çalışmalarının yapıldığı anabilim dalları incelendiğinde 6 adet Özel Hukuk ABD, 5 adet Hemşirelik ABD, 3’er adet İşletme Yönetimi ABD ve Sağlık Yönetimi ABD, 2’şer adet Disiplinlerarası Adli Bilimler, Sosyal Bilimler ve Tıp Hukuku ABD, 1’er adet Adli Tıp, Bilgi Yönetimi, Ebelik, Kamu Hukuku, Sağlık Hukuku ve Sağlık Kurumları İşletmeciliği ABD görülmüştür.

Tablo 3. Yüksek Lisans Çalışmalarının Yapıldığı Bölümler

Adli Tıp Abd	1
Bilgi Yönetimi Abd	1
Disiplinlerarası Adli Bilimler Abd	2
Ebelik Abd	1
Hemşirelik Abd	5
İşletme Yönetimi Abd	3
Kamu Hukuku Abd	1
Özel Hukuk Abd	6
Sağlık Hukuku Abd	1
Sağlık Kurumları İşletmeciliği Abd	1
Sağlık Yönetimi Abd	3
Sosyal Bilimler Abd	2
Tıp Hukuku Abd	2

Yüksek lisans tezlerinin yıllara göre dağılımına bakıldığında 2008, 2011, 2012, 2015, 2017 ve 2020 yıllarında 1’er adet, 2009 ve 2016 yıllarında 2’şer adet, 2014 ve 2019 yıllarında 3’er adet, 2018 ve 2022 yıllarında 4’er adet ve 2021 yılında 5 adet tez hazırlanmıştır.

Tablo 4. Yüksek Lisans Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

2008	1
2009	2
2011	1
2012	1
2014	3
2015	1
2016	2
2017	1
2018	4
2019	3
2020	1
2021	5
2022	4

Doktora çalışmalarının yapıldığı üniversiteler incelendiğinde 2 adet İstanbul Üniversitesi ve 1 adet Hacettepe Üniversitesi'nde hazırlandığı görülmüştür.

Tablo 5. Doktora Çalışmalarının Yapıldığı Üniversiteler

İstanbul Üniversitesi	2
Hacettepe Üniversitesi	1

Doktora çalışmalarının yapıldığı anabilim dalları incelendiğinde 2 adet Sosyal Bilimler ADB ve 1 adet Sağlık Yönetimi ABD olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Doktora Çalışmalarının Yapıldığı Bölümler

Sosyal Bilimler Anabilim Dalı	2
Sağlık Yönetimi	1

Doktora çalışmalarının yıllara göre dağılımına bakıldığında ise Doktora çalışmaları 2004 yılına başlamıştır. 2004 yılında 1 adet, 2019 yılında 1 adet ve 2018 yılında 1 adet Doktora tezi hazırlanmıştır.

Tablo 7. Doktora Çalışmalarının Yıllara Göre Dağılımı

2004	1
2019	1
2018	1

IV. SONUÇLAR

Sonuç olarak malpraktis kavramı uzun yıllardır bilinen bir kavram olmasına rağmen bu alanda yapılan lisansüstü çalışmaların ilk olarak 2004 yılında gerçekleşen bir doktora tezi olduğu görülmektedir. İlk yüksek lisans tezinin ise bu doktora tezinden yaklaşık 4 sene sonra 2008 yılında yazıldığı görülmektedir. Tablolarda da görüldüğü üzere son 5 yılda yazılan tezlerin sayısı artış göstermiştir. Üniversite bazında bakılacak olursa Türkiye'nin hemen hemen her bölgesinden malpraktisle alakalı çalışma yapıldığı görülmüştür. Malpraktis konulu çalışmaların en fazla olduğu üniversiteler Beykent ve İstanbul Üniversitesi olarak bulunmuştur. Adli tıp, ebelik, hemşirelik, sağlık yönetimi gibi sağlık bilimleri dışında hukuk alanında da malpraktis konulu tezlerin olduğu görülmüştür. Bu durum malpraktis kavramının disiplinlerarası bir olgu olduğunu göstermektedir. Anabilim dalları bazında bakıldığında özel hukuk ve hemşirelik anabilim dallarında yapılmış tezlerin sayıca üstün olduğu görülmüştür. Konu ile alakalı doktora tezlerinin sayıca az olması dikkat çekmektedir. Malpraktis gün geçtikçe daha fazla karşımıza çıkan bir kavram olmasından dolayı konuyla alakalı çalışmaların sayısının artırılması ve literatüre kazandırılması bu alanda çalışma yapacak bilim insanlarına öneri olarak sunulmaktadır.

KAYNAKLAR

- [1]Pritchard, A. (1969). Statistical Bibliography; An Interim Bibliography.
- [2]Dilek, S. & Kesgingöz, H. & Güney, O. (2020). Türkiye'de Rekabet Gücü ve Rekabet Avantajı Konularındaki Lisansüstü Tezlerinin Bibliyometrik Profili (2000- 2018), International Academic Journal Econder, 4(1), 6-21.
- [3]Üsdiken, B., & Pasadeos, Y. (1992). Türkiye'de yayınlanan yönetimle ilgili veri temelli makalelerde yöntem. ODTÜ Gelişme Dergisi, 19(2), 249-266.
- [4]Şahin, A.Y. & Turgut, M. (2022) Yeşil Lojistik Alanında Yapılmış Olan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi, 5th International Congress On Life, Social, And Health Sciences In A Changing World, s.311